

Aloite valtioneuvostolle strategisen tutkimuksen teemasta ja painopisteestä vuodelle 2023

Strateginen tutkimus on:

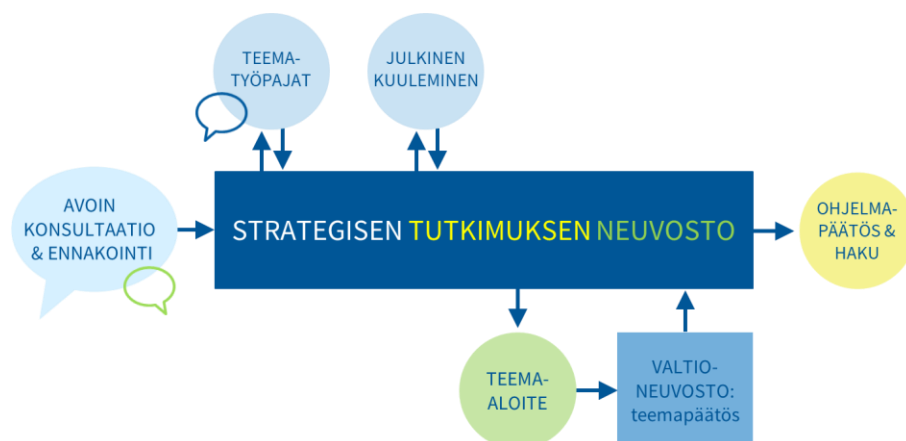
- haastelähtöistä, monitieteistä ja tieteellisesti korkeatasoista
- yhteiskunnallisesti merkittävää ja vaikuttavaa
- ratkaisukeskeistä ja vuorovaikutteista

Strategisen tutkimuksen teemat vastaavat merkittäviin yhteiskunnallisiin haasteisiin

Strategisen tutkimuksen avulla ratkaistaan suuria ja monitieteistä otetta vaativia yhteiskunnallisia haasteita. Strateginen tutkimus tuottaa yhteiskunnallisesti vaikuttavaa ja tieteellisesti korkeatasoista tietoa, jonka avulla voidaan uudistaa ja kehittää suomalaista yhteiskuntaa pitkällä aikajänteellä sekä tukea tietoon perustuvaa päätöksentekoa yhteiskunnan muuttuvien tietotarpeiden mukaisesti.

Strategisen tutkimuksen rahoitus on ohjelmamuotoista. Vaihtuviin teemoihin perustuvat ohjelmat ovat tyypillisesti kuusivuotisia. Teemat ennakoivat Suomen tulevaisuuden kannalta merkittäviä haasteita, joiden ratkaisu edellyttää uutta, tieteenalarajat ylittävää tuotettua tutkimustietoa. Strategisen tutkimuksen tulee palvella pitkäjänteisesti niin yhteiskuntapolitiikkaa ja yhteiskunnallista ongelmanratkaisua kuin elinkeinoelämän uudistamista sekä julkisen sektorin ja työelämän kehittämistä. Tiedeyhteisöllä ja tiedon hyödyntäjillä on avainrooli uusien teemojen ideoinnissa ja teema-aihioiden vuorovaikutteisessa kehittämisessä. Merkittävin rahoitusmuodon erityispiirre on kuitenkin tapa yhdistää temaattisuutta tieteelliseen vapauteen: tieteentekijät arvioivat yhdessä tiedon hyödyntäjien kanssa, miten parhaiten vastata teeman yksilöimään yhteiskunnalliseen haasteeseen monitieteellisen tutkimuksen keinoin ja luoda uusia suomalaiseen yhteiskuntaan räätälöityjä ratkaisuja.

Valtioneuvosto päättää strategisen tutkimuksen teemoista ja läpileikkaavasta painopisteestä vuosittain strategisen tutkimuksen neuvoston (STN) aloitteesta. STN puolestaan vastaa valtioneuvoston teemapäätökseen pohjautuvien tutkimusohjelmien käynnistämisestä ja rahoitettavien hankkeiden valinnasta. (Kuva 1. Teemavalmistelusta rahoitushakuun.)

Strategisen tutkimuksen ohjelmien tulokset

Strategisen tutkimuksen ohjelmissa sekä tehdään tutkimusta että vahvistetaan monitieteistä asiantuntijuutta ja tutkimuksen yhteiskunnallista vaikuttavuutta. Tutkimushankkeiden oman vuorovaikutustoiminnan ohella tutkijoiden ja sidosryhmien yhteistyötä edistetään yhteisellä ohjelma- ja vaikuttavuustoiminnalla. Kullakin strategisen tutkimuksen ohjelmalla on osa-aikainen, omassa taustaorganisaatiossaan työskentelevä ohjelmajohtaja, joka rakentaa ohjelmakokonaisuutta, vastaa ohjelmarajat ylittävästä yhteistyöstä sekä edistää tutkimuksen yhteiskunnallista vaikuttavuutta. Strategisessa tutkimuksessa on kehitetty tutkijoiden ja päätöksentekijöiden pitkäjänteisen vuoropuhelun vahvistamiseksi esimerkiksi Tietokumppanuus-toimintamalli, jota pilotoidaan parlamentaarisen sosiaaliturvakomitean kanssa. Tietokumppanuudessa syntyvät tutkimukseen perustuvat tietokoosteet vastaavat komitean ajankohtaisiin tietotarpeisiin. Saumakohtia-dialogit puolestaan tuovat yhteen tutkijat ja eduskunnan eri puoluryhmät. Ratkaisuja tieteestä -verkkopalvelu johdattaa tiedon tarvitsijan lisätiedon ja asiantuntijoiden luo ja esittelee ilmiölähtöisesti koko strategisen tutkimuksen kirjon. Myös eduskunnan tulevaisuusvaliokunnan kanssa kehitetään valiokunnan tarpeisiin vastaavia vuorovaikutuksen muotoja.

Strategisen tutkimuksen ohjelmien toimintaa ja yhteiskunnallista vaikuttavuutta seurataan sekä ohjelmakauden aikana että ohjelmien päättyessä. Keväällä 2021 julkaistut ensimmäiset vuonna 2016 käynnistyneiden strategisen tutkimuksen ohjelmien loppuarvioinnit osoittavat:

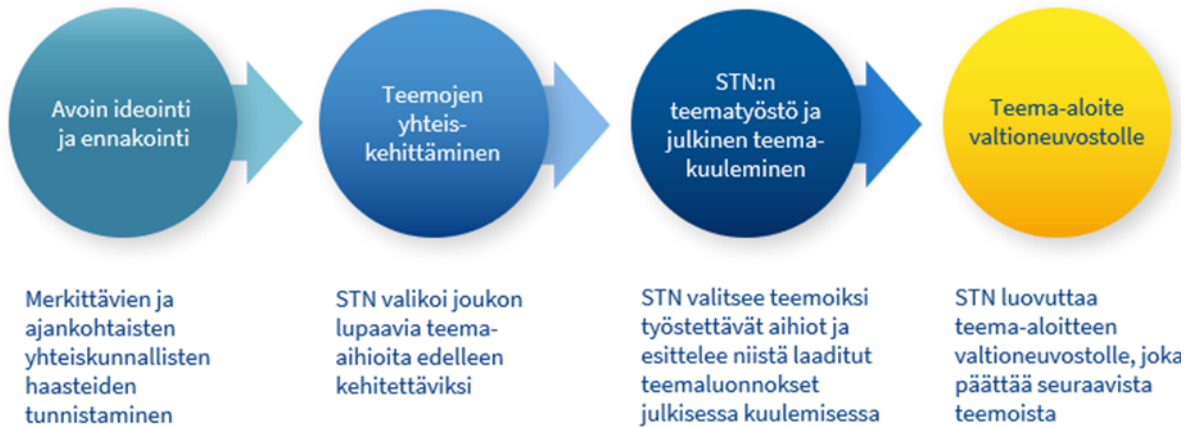
- Tutkimustietoa on hyödynnetty kansallisen tason strategioissa, ohjelmissa, lakiuudistuksissa ja toimintamallien kehittämisessä. Poliittisia hyödyntäjiä ovat olleet valtioneuvoston ja ministeriöiden lisäksi aluehallinto, sairaanhoitopiirit, kaupungit ja järjestöt.
- Päätöksentekoa tukevan vaikuttavuuden rakentamisessa oleellista on hyvin suunniteltu ja oikea-aikainen yhteiskehittäminen sekä suunnitelmallisesti kohdennettu tutkijoiden ja päätöksentekijöiden vuorovaikutus, joilla tutkimustyö saadaan kytkettyä hedelmällisesti sopivaan prosessiin tai yhteyteen.
- ST-ohjelmat ovat synnyttäneet uudenlaista vuorovaikutusta ja tutkimusalojen välistä yhteistyötä, tutkimuskulttuuria. Monitieteinen, vuorovaikutteinen tutkimus on tuottanut kattavampia tutkimustuloksia ja kokonaiskuvaa yhteiskunnallisista haasteista sekä ratkaisumahdollisuuksista.
- ST-ohjelmien tutkijat ovat löytäneet aiempaa laajemman yleisön tavoitettavia julkaisutapoja ja -kanavia.

Ohjelmien seuranta kertoo erittäin laajasta tieteellisestä tutkimustoiminnasta sekä monimuotoisesta vuorovaikutus- ja yhteistyöstä. Esimerkiksi ohjelmissa toimivilla tutkijoilla on ollut toista tuhatta edustustehtävää erilaisissa komiteoissa, toimikunnissa ja työryhmissä. Tehtävät vaihtelivat ministeriöiden perustamista asiantuntijaryhmistä ja parlamentaarista komiteoista paikallisen tason kokeiluihin. Kaikki ministeriöt hyödyntävät työskentelyssään vähintään yhden STN:n rahoittaman tutkimushankkeen työtä ja tutkimustuloksia, useimmat monien. Valtion ja kuntatason päätöksentekijöiden ja hallinnon ohella useat hankkeet ja ohjelmat tekevät tiivistä yhteistyötä myös elinkeinoelämän ja kansalaisjärjestöjen edustajien kanssa. Konsortiomainen toimintatapa tukee myös menestystä muissa konsortiomallisissa rahoitushauissa.

Strategisen tutkimuksen rahoitusta arvioidaan parhaillaan käynnissä olevassa VN TEAS -hankkeessa ”Strategisen tutkimuksen rahoitusmuodon arviointi” (TIETOVA), jonka tuloksia on odotettavissa loppuvuodesta 2022. Suomen Akatemian tuoreessa arvioinnissa (OKM 2022/7 julkaistu 1.3.2022) strategista tutkimusta kiitellään niin kutsuttuna kolmannen sukupolven tiederahoituksena, joka keskittyy tutkimuksen yhteiskunnallisen vaikuttavuuden käytänteiden kehittämiseen. Kansallisista tutkimusrahoitusinstrumenteista STN-rahoitus vastaa siten myös kansainvälisiin, yhä kasvaviin odotuksiin tutkimuksen yhteiskunnallisen vaikuttavuuden vahvistamisen saralla.

Strategisen tutkimuksen teemat muodostavat kehittyvän kokonaisuuden

Strategisen tutkimuksen neuvosto valmistelee vuosittain teema-aloitteen aktiivisessa vuorovaikutuksessa tiedeyhteisön ja tiedon hyödyntäjien kanssa. Lisäksi valmistelussa hyödynnetään ajankohtaista ennakkointitietoa. (Kuva 2. Teemavalmistelu haasteiden tunnistamista aloitteeseen.)

Valtioneuvosto päätti strategisen tutkimuksen teema-alueista ensimmäisen kerran vuonna 2014. Sitten on nimetty 20 teemaa:

- 2015 Teknologiamurrosten hyödyntäminen ja muuttuvat instituutiot
Ilmastoneutraali ja resurssiniukka yhteiskunta
Tasa-arvo ja sen edistäminen
- 2016 Osaaminen ja muuttuva työelämä
Terveys ja elämäntapojen muuttaminen
Kokonaisturvallisuus globaalissa ympäristössä
Kaupungistumisen dynamiikka
- 2017 Muuttuva yhteiskunta ja kansalaisuus globaalissa murroksessa
- 2018 Uudistu tai surkastu - resurssit ja ratkaisut
- 2019 Kohti kestävä, terveellistä ja ilmastoneutraalia ruokajärjestelmää
Innovatiiviset materiaalit ja palvelut resurssiviisauden ja kestävä kehityksen edistäjinä
Julkisen vallan muuttuva rooli ja yhteiskunnan ohjaamisen mahdollisuudet
Kulttuuri teknologisoituvassa yhteiskunnassa
- 2020 Ilmastonmuutos ja ihminen
Tiedon lukutaito ja tietoon perustuva päätöksenteko
- 2021 Väestörakenteen muutokset – syyt, seuraukset ja ratkaisut
Elonkirjon köyhtymisen ympäristölliset ja yhteiskunnalliset yhteydet
Pandemiat yhteiskunnallisena haasteena
- 2022 Lapset ja nuoret – hyvinvoivat tulevaisuuden tekijät
Turvallisuus ja luottamus algoritmien aikakaudella

Aloite strategisen tutkimuksen teema-alueeksi ja painopisteeksi vuodelle 2023

Suomen Akatemian yhteydessä toimiva strategisen tutkimuksen neuvosto (STN) ehdottaa valtioneuvostolle yhtä yhteistä teemaa vuonna 2023 käynnistettäville strategisen tutkimuksen kuusivuotisille ohjelmille. Lisäksi teemalle on valmisteltu läpileikkaava painopiste, joka koskee molempia teemasta avattavia ohjelmia.

Teema-alue: Oikeudenmukainen vihreä murros

Läpileikkaava painopiste: Resilienssi

Oikeudenmukainen vihreä murros nousi valmistelussa selkeästi esiin niin strategisen tutkimuksen neuvoston kuin sidosryhmien keskuudessa. Teema näyttäytyy suomalaisen yhteiskunnan tulevaisuuden kannalta merkittävänä ja ajankohtaisena. Se myös leikkaa muiden valmisteluvaiheessa esillä olleiden aiheiden keskeisiä elementtejä. STN arvioi sisällöllisesti mielekkääksi yhdistää elementit samaan teemaan vahvan ja koherentin kokonaisuuden muodostamiseksi. Teemasta on tarkoitus avata kaksi rinnakkaista strategisen tutkimuksen ohjelmaa eri painotuksin. Vastaavaan ratkaisuun päädyttiin vuoden 2018 teemassa *Uudistu tai surkastu - resurssit ja ratkaisut*, josta avattiin pian päättymässä olevat ohjelmat *Sopeutuminen kestävän kasvun edellytyksenä (ADAPT)* ja *Kestävän kasvun avaimet (GROWTH)*.

Teema-alue: Oikeudenmukainen vihreä murros

Teeman vihreä murros viittaa ekologisten kestävyyskriisien kokonaisvaltaisiin, pitkäjänteisiin ratkaisuihin. Lähtökohtana ovat nykyisten kestäättömien kehityskulkujen katkaisemisen ja kriiseihin vastaamisen kannalta välttämättömät yhteiskunnalliset ratkaisut. Murroksessa on kyse paitsi ympäristöstä ja teknologiasta myös mittavista yhteiskunnallisista ja kulttuurisista muutoksista niin paikallisesti kuin globaalisti. Muutosten myötä kysymykset yhteiskunnan vakaudesta ja turvallisuudesta korostuvat ja ennakkoinnin tarve kasvaa. Muutokset luovat myös tilaa uudelle. Suomessa voidaan edistää vihreällä murroksella resurssi- ja energiaturvallisuutta sekä vahvistaa yhteiskunnan ja talouden muutosjoustavuutta. Ratkaisut voivat myös lisätä eriarvoisuutta ja ristiriitoja. Miten tunnistaa kestäviä muutospolkuja, jotka tukevat eri ryhmien mukana pysymistä ja vähentävät eriarvoisuutta? Miten vahvistaa vihreän murroksen demokraattista hyväksyttävyyttä?

Teemassa etsitään tutkimukseen perustuvia uusia ratkaisuja ja näkökulmia oikeudenmukaiseen vihreään murrokseen ja muutosjoustavuuden vahvistamiseen. Käsillä olevat suuret kriisit, kuten ilmastonmuutos ja luontokato sekä niiden yhteydet luonnonvarojen käyttöön erilaisine keskinäisriippuvuuksineen, edellyttävät toimenpiteitä, jotka vaikuttavat merkittävästi koko toimintaympäristöömme, elinkeinorakenteeseemme ja elämäntapoihimme. Teemasta tehtävän tutkimuksen tulee vahvistaa edellytyksiä tehdä oikeudenmukaisen vihreän murroksen edellyttämiä pitkäjänteisiä päätöksiä sekä valmiuksia ennakoida kehityksen mukanaan tuomia haasteita ja mahdollisuuksia. Tutkimuksissa on huomioitava paikallisten ja kansallisten ratkaisujen yhteydet globaaliin toimintaympäristöön. Tavoitteena on myös luoda mahdollisuuksia yhteiskunnan eri sektoreiden ja talouden uudistumiseen. Polut kohti vihreää murrosta voivat synnyttää ja voimistaa yhteiskunnallisia erimielisyyksiä. On oleellista tarkastella muutosjoustavuutta ja keinoja vähentää yhteiskunnan eri toimijoiden haavoittuvuutta.

Teemassa rakennetaan monitieteisen ja vuorovaikutteisen tutkimuksen keinoin laaja-alaista tietoperustaa ja asiantuntijuutta hyvinvointiyhteiskunnan vihreän murroksen tueksi. Teemasta muodostetaan kaksi tutkimusohjelmaa eri painotuksin. Ohjelmissa on tarkoitus keskittyä energiasiirtymään ja resurssikysymyksiin, niiden kytköksiin globaalin toimintaympäristön muutoksiin sekä vihreän murroksen edellyttämien yhteiskunnallisten ratkaisujen toteuttamiseen eri toimijoiden näkökulmista. Molemmissa ohjelmissa korostuvat resilienssi ja ratkaisujen yhteiskunnallinen hyväksyttävyys.

Läpileikkaava painopiste: Resilienssi

Vuoden 2023 strategisen tutkimuksen läpileikkaavana painopisteenä on resilienssi. Se tarkoittaa kykyä sopeutua muutoksiin ja yhteiskuntaa koetteleviin kriiseihin inhimillisesti, sosiaalisesti, taloudellisesti, teknologisesti ja ekologisesti kestäväällä tavalla. On oleellista vahvistaa yksilöiden, yhteisöjen, instituutioiden ja yhteiskunnan valmiuksia sopeutua muutoksiin, toipua vastoinkäymisistä ja löytää uusia mahdollisuuksia – turvata yhteiskunnan vakaus ja toimintakyky muuttuvissa olosuhteissa. Näkökulma resilienssiin voi ulottua käsitteellisestä tarkastelusta konkreettisiin analyyseihin osana hankekokonaisuutta. Tavoitteena on sisällyttää resilienssi vuoden 2023 strategisen tutkimuksen ohjelmissa tehtävään tutkimukseen kautta linjan suunnittelusta toteutukseen.

Liite 1:

Vuosien 2018–2021 teemapäätöksistä avatut käynnissä olevat tutkimusohjelmat, ohjelmajohtajat ja ohjelmista rahoitetut konsortiot

Uudistu tai surkastu – resurssit ja ratkaisut -teemassa (2018–2023) keskiössä on se, miten globaalien muutosten hyödyntäminen edellyttää yhteiskunnan, yhteisöjen ja yksilöiden uudistumista. Teemassa on kaksi ohjelmaa:

Kestävän kasvun avaimet -ohjelmassa kehitetään ratkaisuja siihen, miten yhteiskunta, yhteisöt ja yksilöt pystyvät entistä paremmin hyödyntämään, kehittämään ja yhdistämään resurssiaan ja voimavarojaan uusilla ja kestäville tavoilla. Tutkimuksella edistetään yritystoiminnan uudistumista, innovaatioiden viemistä käytäntöön ja tiedon, tietovarantojen ja osaamisen käyttöä.

Sopeutuminen kestävän kasvun edellytyksenä -ohjelma kehittää ratkaisuja siihen, miten yhteiskunnan, yhteisöjen ja yksilöiden voimavarat ja resurssit sekä niiden uudet yhdistelmät parhaiten tukisivat kokonaisvaltaista sopeutumiskykyä. Tutkimuskokonaisuudet tuottavat sopeutumiskyvyn kehittämisen perustaksi monipuolista tietopohjaa ja siihen perustuvaa ennakointia ja ratkaisuja, joiden avulla ymmärretään paremmin ja saadaan välineitä varautua niihin yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan tasoilla.

Ohjelmajohtaja: **Kaisa Korhonen-Kurki** (Helsingin yliopisto)

Kestävän kasvun avaimet -ohjelman konsortiot:

[Kaikki nuoret haluavat määrätä elämästään \(ALL-YOUTH\)](#)

[Kasvava mieli: Koulukselliset transformaatiot kestävän yksilöllisen, sosiaalisen ja institutionaalisen uudistumisen tueksi \(GrowingMind\)](#)

[Kestävä lääkekehitys \(SUDDEN\)](#)

[Kiertotalouden katalyytit: Innovaatioekosysteemeistä liiketoimintaekosysteemeihin \(CICAT2025\)](#)

[Terveet elämäntavat kestävän kasvun aikaansaajina \(STYLE\)](#)

[Uudet pakkausratkaisut ihmisen, maapallon ja liiketoiminnan hyväksi \(PACKAGE-HEROES\)](#)

Sopeutuminen kestävän kasvun edellytyksenä -ohjelman konsortiot:

[Metsäluonnon monimuotoisuuden suojeleminen ja hiilen sitominen muuttuvassa ympäristössä \(IBC-CARBON\)](#)

[Sopeutuminen sinisen kasvun avaimena \(BlueAdapt\)](#)

[Luova sopeutuminen viheliäisiin ekososiaalisiin murroksiin \(WISE\)](#)

[Parempi tietopohja ja palvelujen optimointi sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennemuutoksen tueksi \(IMPRO\)](#)

[Uudet maatalous- ja metsämaan viljely- ja hoitomenetelmät - avain kestävään biotalouteen ja ilmastonmuutoksen hillintään \(SOMPA\)](#)

[Valmistus 4.0 - ja sen teknologiset, taloudelliset, koulutukselliset ja sosiaalipoliittiset strategiat \(Manufacturing 4.0\)](#)

Kohti kestävä, terveellistä ja ilmastoneutraalia ruokajärjestelmää (FOOD) -teemassa (2019–2025) etsitään ratkaisua siihen, miten edetä kohti kestävä, terveellistä ja ilmastoneutraalia ruokajärjestelmää. Tämä dynaaminen kokonaisuus koostuu muun muassa ruoantuotannosta, pakkaamisesta, kaupasta, sijoittamisesta, kuluttajista ja jätteen käsittelystä.

Ohjelmajohtaja: **Helena Kahiluoto** (31.8.2022 asti)

Konsortiot:

[Maanviljelyn monihyötyiset ratkaisut ilmastokestävään ruokajärjestelmään \(MULTA\)](#)

[Palkokasveilla kohti kestävä ruokajärjestelmää ja terveyttä \(Leg4Life\)](#)

[Reilu ruokamurros: Eriarvoisuuksien tunnistaminen ja ratkaiseminen matkalla kestävä, terveelliseen ja ilmastoneutraaliin ruokajärjestelmään \(JUST-FOOD\)](#)

Innovatiiviset materiaalit ja palvelut resurssiviisauden ja kestävän kehityksen edistäjinä (IMPRES) -teemassa (2019–2025) haetaan ratkaisuja siihen, miten elämäntapamme aineellinen perusta korvataan uusien materiaalien ja innovatiivisten palvelujen avulla. Tutkimuksen kohteena ovat resurssiviisaat innovaatiot, joiden avulla vähennetään luontoa kuormittavaa kulutusta ja kehitetään uudenlaisia materiaaleja ja palveluja sekä keinot, joilla innovaatiot saadaan nopeasti ja laajasti käyttöön hyödyntämällä digitalisaation antamia mahdollisuuksia.

Ohjelmajohtaja: **Asta Salmi** (Vaasan yliopisto)

Konsortiot:

[Biovärit - Väripaletti biopohjaisille väriaineille ja pigmenteille \(BioColour\)](#)

[Bio-öljyihin perustuvat polymeerikomposiitit; arvoketju synteesistä digitaaliseen valmistukseen \(ValueBioMat\)](#)

[Kohti kestäviä tekstiilisysteemejä: Resurssiviisaan globaalin tekstiiliiketoiminnan yhteiskehittäminen Suomeen \(FINIX\)](#)

kulttuurien vuorovaikutusta voidaan tukea niin, että kaikki pysyvät mukana monikulttuuristuvassa ja teknologisoituvassa yhteiskunnassa.

Ohjelmajohtaja: **Minna Lammi** (Anglia Ruskin University)

Konsortiot:

[Palvelukulttuuria uudistamalla kaikki mukaan digitaaliseen yhteiskuntaan \(DigiIN\) digiin.fi](#)

[Digitaalisiksi kuluttajiksi oppimassa: Kuinka parantaa nuorten taloustaitoja teknologisoituvassa kulutusyhteiskunnassa? \(DigiConsumers\)](#)

[Intiimiys datavetoisessa kulttuurissa \(IDA\)](#)

Ilmastonmuutos ja ihminen (2020–2026) -teemassa haetaan ratkaisuja siihen, miten ihmiset pystyvät toteuttamaan ilmastonmuutoksen hillitsemiseen tai sopeutumiseen liittyviä valintoja ja miten yhteiskunta mahdollistaa valintojen tekemisen kestävästi ja yhdenvertaisesti.

Ohjelmajohtaja: **Paula Schönach** (Aalto-yliopisto)

Konsortiot:

[Yksilöiden, yhteisöjen ja kaupunkien hiilen varastointi kaupunkiviheralueilla ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi \(CO-CARBON\)](#)

[Ei hukata ketään murrokseen. Kansalaiset, legitimizeetti ja Suomen muutos hiilineutraaliksi hyvinvointivaltioksi \(2035Legitimacy\)](#)

[Ilmastotuupaus: Kasvihuonepäästöjen vähentäminen ja hiilinielujen vahvistaminen yhteisöllisesti käyttäytymistieteellisin ohjaukskeinoin \(CLIMATE-NUDGE\)](#)

[Kohti hiilivapaita koteja: Asukaskeskeiset ratkaisut lähiöiden ja maaseudun ilmastoviisaaseen asumiseen \(DECARBON-HOME\)](#)

Tiedon lukutaito ja tietoon perustuva päätöksenteko (2020–2026) -teemassa etsitään ratkaisuja siihen, miten tietoa voidaan käyttää kriittisesti ja rakentavasti niin yksilöiden kuin yhteiskunnallisenkin päätöksenteon ja toiminnan tukena.

Ohjelmajohtaja: **Jarmo Viteli** (Tampereen yliopisto)

Konsortiot:

[Suomalainen tiedepääoma ja sen kasvattaminen \(FINSCI\)](#)

[Tietoon pohjautuva jaettu päätöksenteko terveydenhuollossa \(PROSHADE\)](#)

[Teknologisia ja sosiaalisia innovaatioita kriittisen lukemisen tukemiseen internetin aikakaudella \(CRITICAL\)](#)

[Lainsäädännön vaikutukset hiljaisiin toimijoihin: riittämättömästä tietoperustasta osallistaviin ratkaisuihin \(SILE\)](#)

[Datalukutaito ja vastuullinen päätöksenteko \(DATALIT\)](#)

Väestörakenteen muutokset – syyt, seuraukset ja ratkaisut (DEMOGRAPHY) -teemassa (2021–2027) etsitään tutkimuksen avulla ratkaisuja väestön ikärakenteen muutoksiin sopeutumiseksi ja yhteiskunnallisen toiminta- ja uudistumiskyvyn säilyttämiseksi. Syntyvyyden lasku ja väestön ikääntyminen haastavat kokonaisvaltaisesti yhteiskunnan institutionaalisia rakenteita aina työelämästä demokratiaan. Hyvinvointiyhteiskunnan tulevaisuuden turvaamiseksi on oleellista tutkia, miten väestölliset muutokset muokkaavat suomalaista yhteiskuntaa ja miten muutoksiin voidaan sopeutua ja vaikuttaa.

Ohjelmajohtaja: **Susan Kuivalainen** (Eläketurvakeskus)

Konsortiot:

[Väestörakenteen muutosten elämänkaari- ja talousvaikutukset \(LIFECON\)](#)

[Muuttuva perheenmuodostus - Syyt, seuraukset ja mahdolliset tulevaisuudet \(FLUX\)](#)

[Sosiaaliset verkostot, syntyvyys ja hyvinvointi ikääntyvässä Suomessa \(NetResilience\)](#)

[Monimuotoisuus, luottamus ja kaksisuuntainen kotoutuminen \(MobileFutures\)](#)

[Taloudellinen ja sosiaalinen kestävyys läpi ajan ja alueiden ikääntyvässä yhteiskunnassa \(SustAgeable\)](#)

Elonkirjon köyhtymisen ympäristölliset ja yhteiskunnalliset yhteydet (BIOD) -teemassa (2021–2027) keskitytään luonnon monimuotoisuuteen – elonkirjoon – hyvinvoinnin edellytyksenä ja etsitään tutkimuksen avulla ratkaisuja, miten elonkirjon köyhtyminen voidaan pysäyttää ja miten ekosysteemejä voidaan elvyttää. Yhteiskuntamme toimintakyky ja ympäristömme elinkelpoisuus rakentuvat luonnon monimuotoisuuden ja toimivien ekosysteemien varaan. Elonkirjon köyhtymisen pysäyttämiseen ja sen elvyttämiseen tarvittavien toimenpiteiden tunnistaminen ja niiden yhteiskunnallinen toimeenpano edellyttävät monitieteistä ja vuorovaikutteista tutkimusta.

Ohjelmajohtaja: **Juha Hiedanpää** (Luonnonvarakeskus)

Konsortiot:

[Ekologinen kompensatio oikeudenmukaisessa siirtymässä kohti luonnon kokonaisheikentymättömyyttä \(BOOST\)](#)

[Luonnon monimuotoisuutta kunnioittava johtajuus \(BIODIFUL\)](#)

[Hyvinvointia biodiversiteetti-interventioilla \(BIWE\)](#)

Pandemiat yhteiskunnallisena haasteena (PANDEMICS) -teemassa 2021–2024 keskitytään pandemioiden aiheuttamiin kriiseihin ja niiden laajamittaisiin yhteiskunnallisiin vaikutuksiin. Pandemioiden aiheuttamien kriisien ennakointi ja taltuttaminen, yhteiskunnan toiminnan turvaaminen, toimenpiteitä koskeva päätöksenteko sekä kriisinjälkeinen uudelleenrakentaminen edellyttävät tutkimukseen perustuvia kokonaisvaltaisia ratkaisuja. Ohjelmassa luodaan tutkimukseen perustuvia ratkaisuja ja monitieteistä asiantuntijuutta pandemioiden aiheuttamien yhteiskunnallisten haasteiden ratkaisemiseen edistämällä hyvinvointivaltion perustehtäviä, toimintavarmuutta ja kansalaisten turvallisuutta.

Ohjelmajohtaja: **Marjo Kurki** (Itsenäisyyden juhluvuoden lastensäätiö ITLA)

Konsortiot:

[Hyvinvoinnin turvaaminen pandemia-aikoina: kohti syndemioiden yhteistyöhön perustuvaa hallintaa \(WELGO\)](#)

[Oikeudenmukainen toipuminen pandemiasta? Perustuslailliset oikeudet, legitiimi hallinta ja saadut opit \(JuRe\)](#)

[Vastustuskykyinen kaupunki: Kaupunkisuunnittelu pandemioiden ennaltaehkäisyn välineenä \(RECIPE\)](#)

[Resilientti koulu ja koulutus \(EduRESCUE\)](#)

2021 teemapäätökset ja niihin perustuvat ohjelmat (2028–2028)

Lapset ja nuoret – hyvinvoivat tulevaisuuden tekijät (YOUNG) -teemassa keskitytään lapsiin ja nuoriin yhteiskunnan jäsenenä sekä tulevaisuuden tekijöinä ja etsitään tutkimuksen avulla ratkaisuja, joilla turvata kaikkien lasten ja nuorten yhtäläiset mahdollisuudet hyvään elämään sekä turvalliseen kasvuun ja kehitykseen. Lasten ja nuorten hyvinvointi on polarisoitunut. Vaikka suurimmalla osalla lapsista ja nuorista menee hyvin, niin osa voi huonosti. Kriisitilanteet kärjistävät polarisoitumista ja haitalliset seuraukset kasautuvat – rakenteellinen syrjintä lisää tilannekohtaista haavoittuvuutta. Ohjelman tavoitteena on luoda monitieteisen ja vuorovaikutteisen tutkimuksen keinoin laaja-alaista tietoperustaa, jolla voidaan tukea lasten ja nuorten kehitystä monipuolisiksi ja tulevaisuuteen luottaviksi toimijoiksi heidän omista lähtökohdistaan käsin.

Turvallisuus ja luottamus algoritmien aikakaudella (SHIELD) -teemassa keskitytään turvallisuuteen ja luottamukseen informaatioteknologioiden ja hybridi vaikuttamisen maailmanajassa. Perinteisempien turvallisuusuhkien ohella niin digitalisaation ja teknologisen kehityksen luomat uhat ja mahdollisuudet kuin erilaiset kriisit luontokadosta ilmastonmuutokseen, finanssikriiseihin ja valtapoliittisiin konflikteihin muokkaavat toimintaympäristöä ennakoimattomin tavoin. Ihmisten luottamus toisiinsa, julkiseen valtaan ja hyvinvointivaltioon turvaverkkoineen sekä prosessien toimintaan ovat demokraattisen yhteiskunnan keskeisiä vahvuuksia, joita muutostekijät haastavat. Ohjelmassa rakennetaan monitieteisen ja vuorovaikutteisen tutkimuksen keinoin laaja-alaista tietoperustaa ja asiantuntijuutta luottamusta horjuttavien turvallisuusuhkien tunnistamiseksi ja torjumiseksi sekä kriisinhallinnan ja selviytymiskyvyn vahvistamiseksi.

Strategisen tutkimuksen neuvosto päättää syksyllä 2022 näiden teemojen perusteella avattuihin kahteen uuteen strategisen tutkimuksen kuusivuotiseen (2022–2028) ohjelmaan valittavista konsortioista.

Liite 2.

Strategisen tutkimuksen neuvoston kokoonpano (2022–2024)

Puheenjohtajisto:

johtaja **Anu Kaukovirta**, Luonnonvarakeskus (puheenjohtaja)

johtaja **Mikael Hildén**, Suomen ympäristökeskus (1. varapuheenjohtaja)

professori **Heli Ruokamo**, Lapin yliopisto (2. varapuheenjohtaja)

Jäsenet:

projektijohtaja **Kari Herlevi**, Sitra

tutkimusprofessori **Heikki Hiilamo**, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

professori **Anne Kovalainen**, Turun yliopisto

johtaja **Elina Lehtomäki**, Caruna Oy

johtaja **Jussi Ronkainen**, Kaakkois-Suomen AMK

professori **Antti Ylä-Jääski**, Aalto-yliopisto

Lisätietoja Suomen Akatemian strategisen tutkimuksen vastuualueelta:

Päivi Tikka, johtaja, paivi.tikka@aka.fi, 029 533 5007

Pilvi Toppinen, johtava tiedeasiantuntija, pilvi.toppinen@aka.fi, 029 533 5064

www.strateginentutkimus.fi